

Sprawa C-459/20**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

15 września 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Rechtbank Den Haag, ośrodek zamiejscowy w Utrechcie (Niderlandy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

10 września 2020 r.

Strona skarżąca:

X

Druga strona postępowania:

Staatsecretaris van Justitie en Veiligheid

Przedmiot postępowania głównego

Przedmiotem postępowania głównego jest decyzja w przedmiocie oddalenia wniosku skarżącej o wydanie zezwolenia na pobyt, który został przez nią złożony po tym, jak rozwiodła się z mężem będącym obywatelem Niderlandów. W okresie trwania małżeństwa urodziła ona dziecko, które posiada obywatelstwo niderlandzkie, jednak było wychowywane w Tajlandii i nigdy nie zamieszkiwało w Niderlandach. Powstaje pytanie, czy może ona wywodzić prawo pobytu z niderlandzkiego obywatelstwa swojego dziecka, ponieważ jeśli matce nie zostanie przyznane prawo pobytu, dziecko to zostaje pozbawione praw przysługujących mu jako obywatelowi Unii.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Niniejszy wniosek na podstawie art. 267 TFUE dotyczy tego, czy art. 20 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by wniosek obywatela państwa trzeciego o wydanie zezwolenia na pobyt został oddalony, jeżeli ów obywatel państwa trzeciego posiada na utrzymaniu małoletnie dziecko będące obywatelem państwa członkowskiego Unii, które jednak nigdy nie zamieszkiwało na terytorium Unii, ponieważ takie oddalenie skutkowałoby tym, iż dziecku uniemożliwione zostałyby wykonywanie prawa pobytu przysługujące mu jako obywatelowi Unii.

Pytania prejudycjalne

I

Czy art. 20 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie odmowie przez państwo członkowskie przyznania obywatelowi państwa trzeciego, który ma na utrzymaniu małoletnie dziecko, obywatela Unii, pozostające z tym obywatelem państwa trzeciego w rzeczywistym stosunku zależności, prawa pobytu w państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada ten małoletni obywatel Unii, podczas gdy małoletni przebywa poza terytorium tego państwa członkowskiego, jak również poza terytorium Unii i/lub nigdy nie był na terytorium Unii, w wyniku czego małoletni obywatel Unii zostaje faktycznie pozbawiony dostępu do terytorium Unii?

II

(a) Czy (małoletni) obywatele Unii muszą wykazać lub uprawdopodobnić interes w wykonywaniu praw przysługujących im w związku z posiadaniem przez nich obywatelstwa Unii?

(b) Czy ma w tym kontekście znaczenie okoliczność, że małoletni obywatele Unii co do zasady nie mogą dochodzić swoich praw samodzielnie i nie decydują sami o miejscu swojego pobytu, lecz są w tym zakresie zależni od swoich rodziców (rodzica) i że mogłoby to oznaczać, iż w imieniu małoletniego obywatela Unii są egzekwowane prawa przysługujące mu jako obywatelowi Unii, podczas gdy mogłoby to być sprzeczne z jego innymi interesami w rozumieniu między innymi wyroku w sprawie Chavez-Vilchez?

(c) Czy prawa te są bezwzględne w tym znaczeniu, że nie można utrudniać korzystania z nich lub nawet na państwie członkowskim, którego obywatelstwo posiada (małoletni) obywatel Unii, ciąży pozytywny obowiązek umożliwienia wykonywania tych praw?

III

(a) Czy dla oceny istnienia stosunku zależności, o którym mowa w pytaniu I, decydujące znaczenie ma to, czy przed złożeniem wniosku lub przed wydaniem decyzji odmawiającej przyznania prawa pobytu, lub też przed momentem, w którym sąd (krajowy) ma wydać rozstrzygnięcie w postępowaniu wszczętym na skutek tej odmowy, rodzic będący obywatelem państwa trzeciego sprawował codzienną opiekę nad małoletnim obywatelem Unii, czy też nie i czy w przeszłości inne osoby przejęły tę opiekę i/lub mogą ją (nadal) sprawować?

(b) Czy można w tym kontekście wymagać by dla celów skutecznego wykonywania przysługujących mu praw wynikających z prawa Unii małoletni obywatel Unii musiał osiedlić się na terytorium Unii ze swoim drugim rodzicem, będącym obywatelem Unii, któremu być może nie przysługuje już władza rodzicielska nad tym małoletnim?

(c) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej, czy ma przy tym znaczenie okoliczność, czy rodzicowi temu przysługuje władza rodzicielska, czy też nie i/lub czy sprawuje (sprawował) on nad małoletnim opiekę w aspekcie prawnym, finansowym i uczuciowym oraz czy jest on gotowy przejąć na siebie tę opiekę i/lub pieczę nad małoletnim?

(d) Jeżeli ustalone zostanie, że władza rodzicielska nad małoletnim obywatelem Unii przysługuje wyłącznie rodzicowi będącemu obywatelem państwa trzeciego, to czy oznacza to, że mniejsze znaczenie ma kwestia opieki w aspekcie prawnym, finansowym i/lub uczuciowym?

Powołane przepisy prawa Unii

Artykuł 20 TFUE

Powołane przepisy prawa krajowego

Brak

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 Skarżąca jest obywatelką Tajlandii i była w związku małżeńskim z obywatelem Niderlandów. W czasie trwania małżeństwa urodziła ona w Tajlandii dziecko, które ma obywatelstwo niderlandzkie. Po narodzinach skarżąca wróciła do Niderlandów, ale dziecko zostało wychowane w Tajlandii przez matkę skarżącej i nigdy nie było w Niderlandach.
- 2 W 2017 r., po rozwodzie, prawo pobytu skarżącej w Niderlandach zostało cofnięte. W dniu 6 maja 2019 r. druga strona postępowania poinformowała skarżącą, że zostanie ona wydalona do Bangkoku. Następnie w dniu 7 maja 2019 r. skarżąca wystąpiła z wnioskiem o wydanie zezwolenia na pobyt do [B]. Wniosek ten został oddalony decyzją z dnia 8 maja 2019 r., po czym skarżąca

została wydalona. Decyzją z dnia 2 lipca 2019 r. druga strona postępowania oddaliła środek zaskarżenia złożony przez skarżącą. Od tej decyzji skarżąca wniosła do rechtbank Den Haag (sądu rejonowego w Hadze) skargę będącą przedmiotem niniejszego postępowania.

- 3 Początkowo oboje rodzice sprawowali z mocy prawa władzę rodzicielską nad małoletnim. Dnia 5 lutego 2020 r. sąd w Surin, Tajlandia przyznał skarżącej wyłączną władzę rodzicielską. Ponieważ rechtbank Den Haag nie posiada uwierzytelnionej kopii tego wyroku, trudno jest jednak ustalić, czy z prawnego punktu widzenia skarżąca działa jako jedyny rodzic posiadający władzę rodzicielską nad małoletnim.

Najważniejsze argumenty stron w postępowaniu głównym

- 4 Zdaniem skarżącej posiada ona prawo pobytu w Niderlandach, ponieważ jej dziecko ma obywatelstwo niderlandzkie i w związku z posiadaniem obywatelstwa Unii przysługuje mu prawo pobytu. Wskazuje ona, iż sprawuje władzę rodzicielską nad małoletnim, zawsze łączyła ją z dzieckiem więź uczuciowa oraz sprawowała nad nim opiekę w aspekcie prawnym i finansowym. Początkowo, gdy jej matka zajmowała się dzieckiem w Tajlandii, utrzymywała z nim z Niderlandów kontakt drogą elektroniczną. Od powrotu do Tajlandii osobiście zajmuje się dzieckiem. Ze względów zdrowotnych jej matka nie może już tego robić. Wcześniej dziecko miało kontakt z ojcem najwyżej raz do roku, ale ze względu na to, iż nie mówi ono po niderlandzku, ani po angielsku, nie mogło z nim komunikować. Od 2017 r. nie ma już kontaktu z ojcem. Dziecko jest zatem całkowicie zależne od niej. Dlatego odmówienie jej prawa pobytu w Niderlandach pozbawia dziecko możliwości korzystania z praw przysługujących mu jako obywatelowi Unii.
- 5 Druga strona postępowania stoi na stanowisku, że sformułowane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwany dalej: TSUE) w wyroku w sprawie Chavez Vilchez i in.¹ kryteria oceny, czy dziecko jest pozbawione możliwości korzystania z praw przysługujących mu jako obywatelowi Unii, jeśli jest zmuszone do opuszczenia terytorium Unii (zob. pkt 9 poniżej), nie mają zastosowania w niniejszej sprawie. Odmowa przyznania skarżącej prawa pobytu nie skutkowałą wszak zmuszeniem dziecka do opuszczenia terytorium Unii, jako że od urodzenia przebywa ono w Tajlandii. Ponadto, zdaniem drugiej strony postępowania, nie da się stwierdzić, czy dziecko jest zależne od swojej matki (przy której nie przebywało przez większość swojego życia), w taki sposób, że brak możliwości przebywania przez nią na terytorium Unii skutkowałby tym, że dziecko również nie miałoby takiej możliwości. Ponadto nie jest jasne, jaka jest relacja dziecka z ojcem przebywającym w Niderlandach. Podobnie nie zostało wykazane, że zezwolenie skarżącej na pobyt w Niderlandach jest celowe ze względu na dobro dziecka.

¹ Wyrok z dnia 10 maja 2017 r., C-133/15, Chavez-Vilchez i in., EU:C:2017:354.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 6 Sąd odsyłający zauważa, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy znaczenie ma przede wszystkim to, czy wyroki TSUE w sprawach Ruiz Zambrano², Dereci³, O. i in.⁴ oraz Chavez-Vilchez i in. mają zastosowanie również w sytuacji, gdy małoletnie dziecko, które jest obywatelem Unii, przebywa poza jej terytorium, a co więcej, nigdy tam nie było.
- 7 Z wyroku w sprawie Dereci sąd odsyłający wywodzi, że obywatele państwa członkowskiego Unii mogą jako tacy powoływać się na prawo Unii wobec tego państwa członkowskiego, w tym na art. 20 TFUE. W wyroku w sprawie Ruiz Zambrano Trybunał orzekł w przedmiocie tego artykułu, iż jego wykładni należy dokonywać w ten sposób, że „sprzeciwia się on temu, by państwo członkowskie, po pierwsze, odmówiło obywatelowi państwa trzeciego sprawującemu opiekę nad swoimi małymi dziećmi, będącymi obywatelami Unii, prawa pobytu w państwie członkowskim zamieszkania tych dzieci, którego są one też obywatelami [...], ponieważ [taka decyzja] faktycznie pozbawiałaby te dzieci możliwości korzystania z istoty praw związanych ze statusem obywatela Unii.” Znaczenie ma przy tym, czy skutkiem takiej decyzji byłoby zmuszenie dzieci do opuszczenia terytorium Unii.
- 8 Wydział ds. sporów z zakresu prawa administracyjnego Raad van State, będący w Niderlandach najwyższą instancją dla sporów z zakresu prawa administracyjnego, orzekł w 2012 r.⁵, że wyroki w sprawach Ruiz Zambrano i Dereci mają również znaczenie w odniesieniu do przypadków, kiedy dziecko, jako małoletni obywatel Unii, znajduje się poza jej terytorium. Wyrok ten dotyczył dwójki dzieci, spośród których jedno urodziło się w Niderlandach i początkowo tam zamieszkiwało, a drugie nigdy nie było w Niderlandach. Jednakże w sprawie tej bezspornym było, że obywatel państwa trzeciego był jedynym rodzicem małoletnich obywateli Unii, ponieważ drugi rodzic zmarł. Na podstawie wyroku w sprawie O. i in. sąd odsyłający wywodzi, że w niniejszej sprawie znaczenie ma również to, czy skarżąca jako jedyna sprawuje władzę rodzicielską nad małoletnim. To właśnie bowiem okoliczność, że dziecko jest zależne od obywatela państwa trzeciego, uniemożliwia dziecku wykonywanie praw jako obywatel Unii.
- 9 Wreszcie w wyroku w sprawie Chavez-Vilchez i in. Trybunał wypracował kryteria oceny istnienia rzeczywistego związku zależności między małoletnim obywatelem Unii a rodzicem będącym obywatelem państwa trzeciego, którego wystąpienie powoduje, że dziecko zostałoby w rzeczywistości zmuszone do

² Wyrok z dnia 8 marca 2011 r., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124.

³ Wyrok z dnia 15 listopada 2011 r., Dereci i in., C-256/11, EU:C:2011:734.

⁴ Wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., O. i in., C-356/11 i C-357/11, EU:C:2012:776.

⁵ Wyrok z dnia 7 marca 2012 r., ABRvS, ECLI:NL:RVS:2012:BV8631.

opuszczenia terytorium Unii, gdyby rodzicowi odmówiono prawa pobytu. Taka ocena musi opierać się na uwzględnieniu „wszystkich okoliczności danego przypadku, a w szczególności wieku dziecka, stopnia jego rozwoju psychicznego i emocjonalnego, siły związku uczuciowego dziecka zarówno z jego rodzicem będącym obywatelem Unii, jak i z rodzicem będącym obywatelem państwa trzeciego, a także ryzyka, jakie stanowiłoby dla równowagi tego dziecka rozdzielenie z tym ostatnim”.

- 10 We wspomnianym wyżej wyroku Wydział ds. sporów z zakresu prawa administracyjnego Raad van State orzekł wprawdzie, że orzecznictwo Trybunału w przedmiocie obywatelstwa Unii ma zastosowanie również do sytuacji, gdy małoletni obywatel Unii przebywa poza jej terytorium, jednak kwestia ta nigdy nie została przedstawiona Trybunałowi. W każdym razie bez zastosowania tego orzecznictwa zainteresowany rodzic z państwa trzeciego nigdy nie mógłby wywodzić pochodnego prawa pobytu w Niderlandach z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Artykuł ten pozwala tylko na pobyt u członka rodziny mającego co najmniej 21 lat. Małoletni obywatel Unii z definicji nie spełnia tego wymogu.
- 11 Sąd odsyłający zauważa, że zgodnie z tym orzecznictwem obywatel Unii wywodzi swoje prawa bezpośrednio z obywatelstwa Unii. Oznacza, że obywatel Unii nie jest zobowiązany do wykazania istnienia interesu w wykonywaniu swoich praw Unii. Jednakże małoletni nie mogą wykonywać tych praw w sposób samodzielny. Nie decydują oni sami o swoim miejscu pobytu, lecz są w tym względzie uzależnieni od swoich rodziców (rodzica). Mogłoby to oznaczać, że w imieniu małoletniego obywatela Unii egzekwuje się prawa tego ostatniego jako obywatela Unii, podczas gdy mogłoby to być sprzeczne z innymi interesami dziecka, do których odnoszą się wspomniane kryteria wymienione w wyroku w sprawie Chavez-Vilchez i in. W wyroku w sprawie Dereci pojawia się w tym kontekście pytanie, czy państwa członkowskie nie mogą w żaden sposób utrudniać korzystania przez małoletniego z praw związanych z obywatelstwem Unii, czy też nawet istnieje pozytywny obowiązek umożliwienia takiego wykonywania.
- 12 Na koniec sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniem, czy dla oceny istnienia stosunku zależności wymagającego pozwolenia rodzicowi państwa trzeciego na pobyt w Unii decydującym elementem jest ustalenie, czy rodzic ten sprawował codzienną opiekę nad dzieckiem i czy inne osoby przejęły tę opiekę w przeszłości i mogą ją nadal sprawować. Czy można wymagać, aby dziecko zostało ulokowane przy rodzicu będącym obywatelem Unii, niezależnie od tego, czy zamierza on sprawować opiekę w aspekcie prawnym i finansowym oraz pieczę? Niejasnym jest również to, czy inaczej jest w przypadku, gdy tylko jeden z rodziców sprawuje władzę rodzicielską nad małoletnim.